

П. П. Ротач, О. П. Ротач

Пархоменко Іван Кирилович

ПАРХОМЕНКО Іван Кирилович (07(19). 07. 1870, с. Машеве Новгород-Сіверського пов. Чернігівської губ., нині Новгород-Сіверського р-ну Чернігівської обл. — 21. 01. 1940, Москва) — живописець, письменник. Навчався в Київській рисувальній школі (викладач [М. Ге](#)), від 1894 — Санкт-Петербурзькій академії мистецтв (викладач *І. Рєпін*), 1906—08 — Академії Жуліана в Парижі (учень Ж.-П. Лоранса). Повернувшись на батьківщину, працював як портретист у м. Ромни (нині Сумської обл.) та м. Кременчук (нині Полтавської обл.). Переїхавши до Полтави, близько зійшовся з [Г. М'ясоєдовим](#) (з його ініціативи організував малювальну школу, в якій працював півтора року) та письменником [В. Короленком](#). Перебуваючи в літературному середовищі, створив понад 90 портретів українських і російських письменників, зокрема Т. Шевченка («Тарас Шевченко в майстерні»), Л. Толстого, Л. Андрєєва, В. Короленка, О. Блока, Б. Лазаревського, П. Тичини, П. Панча, А. Луначарського та ін. Одним із перших виконав із натури портрети В. Леніна. 1921 заснував у Москві Вільну академію мистецтв. 1928 заарештований і до 1930 перебував в ув'язненні в Бутирській тюрмі. Від 1890-х рр. виступав як поет і прозаїк. Автор збірок віршів «Стихотворения» (Ромен, 1893, 2-е вид.), оповідання «Свободная женщина» (П., 1906, 2-е вид.). Друкував оповідання, нариси, критичні статті у «Полтавському віснику», «Полтавских губернских ведомостях». Пізніше написав два романи, кілька п'єс, багато оповідань. Автор спогадів «Три дня у Толстого» («Сборник воспоминаний о Л. Н. Толстом», 1911) та їх доповненого й переробленого варіанта — «Мои воспоминания о Л. Н. Толстом» («Л. Н. Толстой в воспоминаниях современников», у 2 т., т. 2, 1978; обидва — Москва). Написав також: «О себе и о своем деле», «Случаи», «Как я писал портрет Ленина» тощо. Брав участь у роботі Полтавського музично-драматичного гуртка як актор і художник-оформлювач. Полтавський період життя описав у спогадах «О том, что было» (Москва, 1927). Від лютого 1931 мешкав у Харкові, але наприкінці 1930-х рр. у зв'язку з хворобою повернувся до Москви. Значна частина епістолярної спадщини П., що охоплює листування з *І. Рєпіним*, *В. Розановим*, *О. Коні*, *С. Венгеровим*, *В. Вересаєвим*, *Л. Толстим*, *В. Короленком*, *С. Городецьким* та ін. діячами літератури й мистецтва, зберігається в російських архівах (РДАЛМ, ДАРФ, РДАСПІ, Архіві РАН, Відділі рукопису Державного музею Л. Толстого, Архіві НАМ). Про П. опубліковано книгу «Іван Пархоменко: Нарис про життя та творчість» *І. Блюміної* (К., 1987).

Рекомендована література

1. Іваненко Д. А. Записки и воспоминания. 1888—1908 г. П., 1909;
2. Храбровицький О. Невідомий портрет Короленка // Україна. 1971. № 6;
3. Пархоменко Т. К. Художник И. К. Пархоменко в лабиринте русской культуры. 1870—1940 годы. Москва, 2006;
4. Ротач П. Пархоменко Іван Кирилович // Ротач П. Полтавська Шевченкіана: У 2 кн. Кн. 2. П., 2009.

Бібліографічний опис:

Пархоменко Іван Кирилович / П. П. Ротач, О. П. Ротач // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-880601>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).